

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

16 juli 2003

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van de heren Ludo Sannen, Gilbert Van Baelen, André Van Nieuwkerke en Dirk De Cock –
betreffende het islamonderricht in het onderwijs**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door de heer Frans Ramon**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Gilbert Vanleenhove.

Vaste leden :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heren
Luc Martens, Gilbert Vanleenhove ;

de heren Karlos Callens, Julien Demeulenaere, mevrouw
Claudine De Schepper, de heer Gilbert Van Baelen ;

de heren Pieter Huybrechts, Julien Librecht, Joris Van
Hauthem ;

mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh, de heer André
Van Nieuwkerke ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Dirk De Cock.

Plaatsvervangers :

mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, mevrouw Brigitte
Grouwels, mevrouw Mieke Van Hecke, mevrouw Ingrid
van Kessel ;

de heren Frans De Cock, Karel De Gucht, André Denys,
Cis Schepens ;

mevrouw Marijke Dillen, mevrouw Marleen Van den
Eynde, de heer Roland Van Goethem ;

de heren Lucien Suykens, Robert Voorhamme ;

de heer Flor Ory ;

de heer Kris Van Dijck.

Zie :

1619 (2002-2003)

– Nr. 1 : Voorstel van resolutie

– Nr. 2 : Amendement

INHOUD

	Blz.
I. Toelichting door de heer Frans Ramon.....	4
II. Bespreking.....	5
III. Stemming	8

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid besprak op 17 juni en 3 juli 2003 het voorstel van resolutie van de heren Ludo Sannen, Gilbert Van Baelen, André Van Nieuwerkerke en Dirk De Cock betreffende het islamonderricht in het onderwijs.

I. Toelichting door de heer Frans Ramon

De heer *Frans Ramon* verklaart dat hij door het recente ministerschap van de heer Ludo Sannen, hoofdindieners van het voorstel van resolutie, de toelichting verzorgt.

De heer Ramon verwijst naar de uitgebreide toelichting bij het voorstel. Hij beperkt zich in zijn mondelinge toelichting tot de belangrijkste elementen.

Uit cijfergegevens voor België blijkt dat het aantal moslims in het midden van de jaren '60 geraamd werd op 30.000, terwijl dit in de jaren '70 groeit tot 145.000. Eind jaren '90 wordt het aantal burgers met een moslimse religieuze en culturele achtergrond in Vlaanderen geschat op ongeveer 350.000.

Het aantal moslimleerlingen in het basisonderwijs en het secundair onderwijs neemt enorm toe. Men schat het aantal moslimkinderen in het Nederlandstalig onderwijs vandaag reeds op ongeveer 150.000.

Hij vervolgt dat in het schooljaar 2001-2002 in 558 scholen in Vlaanderen islamitische godsdienst werd onderwezen, waarvan 328 in het gemeenschapsonderwijs, 203 in het officieel onderwijs en 27 in het vrij onderwijs.

Belangrijk is de evolutie die op dit vlak is waargenomen :

- het absolute en procentuele aandeel van het aantal gemeenschapsscholen neemt gestaag toe : 52,75 percent in het schooljaar 1992-1993 t.o.v. 58,78 percent in het schooljaar 2001-2002 ;
- het aantal scholen in het vrij onderwijs is gehalveerd, waarbij de breuklijn voor het basisonderwijs (schooljaar 1998-1999) recenter is dan voor het secundair onderwijs (schooljaar 1995-1996).

Voor wat het aantal leerlingen betreft, stelt men vast dat 20.490 leerlingen in het schooljaar 2001-2002 islamitisch godsdienstonderwijs in een basis-

school of secundaire school in Vlaanderen volgden. In het aantal leerlingen dat islamitisch godsdienstonderwijs in een school in Vlaanderen volgt, zijn de volgende belangrijke evoluties merkbaar tegenover vorige schooljaren :

- het aantal leerlingen voor islamitisch godsdienstonderwijs neemt gestaag toe (41,26 percent) ;
- het gemiddelde aantal leerlingen dat islamitisch godsdienstonderwijs volgt per school waar multicultureel godsdienstaanbod verzekerd is, neemt toe : gemiddeld 29 leerlingen in schooljaar 1992-1993 t.o.v. 37 in schooljaar 2001-2002.

Een laatste vaststelling in dit kader is volgens de heer Ramon fundamenteel : er is een duidelijke behoefte aan islamitisch godsdienstonderwijs.

De heer Ramon stelt over de regelgeving voor islamitisch godsdienstonderwijs in Vlaamse scholen dat het godsdienstonderwijs geregeld is in de Belgische Grondwet met de vrijheid van onderwijs in artikel 24.

Hij merkt op dat het islamitisch godsdienstonderwijs in officiële scholen formeel mogelijk is sedert 20 februari 1978, door een amendement van artikel 8 van de zogenaamde Schoolpactwet.

De mogelijkheid om naast lessen in de katholieke godsdienst ook islamitisch godsdienstonderwijs aan te bieden in het vrij onderwijs wordt met het decreet basisonderwijs van de Vlaamse Gemeenschap vastgelegd.

Voor wat de aandacht voor het islamonderricht in de lerarenopleiding betreft, brengt de heer Ramon aan dat de islamleerkrachten een belangrijke schakel kunnen zijn in de integratie in Vlaamse scholen. Deze leerkrachten kunnen bemiddelaars zijn tussen allochtone ouders en autochtone leerkrachten. Zij kunnen allochtone leerlingen ondersteunen in hun omgaan met de Nederlandse taal en de Vlaamse cultuur.

De heer Ramon licht in dit kader verder toe dat er in het officieel onderwijs een 250-tal erkende leerkrachten islamitisch godsdienstonderwijs geven. In het vrij onderwijs gaat het om 15 leerkrachten. De onderwijsverantwoordelijke van de moslimexecutieve is van oordeel dat er dringend minstens 40 extra islamleerkrachten moeten worden aangesteld om aan de vraag van de scholen te kunnen voldoen.

Het is opvallend dat er in België slechts één opleiding voor islamleerkrachten bestaat, nl. aan de Erasmushogeschool in Brussel. Bovendien is er in de lerarenopleidingen te weinig aandacht voor de religieuze en culturele verschillen.

Inmiddels is het statuut van de afgestudeerden in orde gekomen, maar blijft er een gebrek aan goed lesmateriaal en pedagogische ondersteuning.

Voor wat het islamonderricht en opleidingen voor islamleerkrachten in Europees perspectief betreft, wijst de heer Ramon op de tendens die men in alle buurlanden terugvindt, nl. de groeiende politieke en maatschappelijke vraag naar een geïntegreerd islamonderricht, ingebed in de Westerse cultuur.

Hij benadrukt dat de indieners van het voorstel van resolutie vanuit de multiculturele samenleving die Vlaanderen is, niet pleiten voor de oprichting van afzonderlijke islamscholen. Vanuit deze realiteit stelt zich het belang van een stimuleringsbeleid vanuit de Vlaamse overheid om meer islamonderricht in Vlaamse scholen te organiseren.

Een pleidooi voor meer islamonderricht in Vlaamse scholen is, aldus de heer Ramon, een pleidooi dat verder gaat dan het aanbieden van islamonderricht. Het is ook een pleidooi om meer communicatie en dialoog tussen de godsdiensten te stimuleren.

Vanuit deze feiten, standpunten en bekommernissen wordt de regering gevraagd een aantal initiatieven te nemen die in het voorstel van resolutie zijn opgenomen.

II. Bespreking

De heer *Luc Martens* stelt dat zijn fractie het voorstel van resolutie wil steunen, met uitzondering van de eerste aanbeveling aan de regering, nl. “1° stimuleringsmaatregelen te nemen voor meer islamonderricht in scholen van het vrije onderwijsnet”. Deze aanbeveling is voor zijn fractie een stap te ver. De inhoud van het pedagogisch project behoort tot de vrijheid van de scholen. Met deze aanbeveling wordt echter impliciet de boodschap gegeven dat de vrije scholen islamonderricht horen te geven.

Daarop dienen de heren *Luc Martens*, *Jos De Meyer* en *Gilbert Vanleenhove* en mevrouw *Veerle Heeren* een amendement in dat ertoe strekt de eerste aanbeveling te vervangen door wat volgt : “1° maatregelen te nemen zodat vrije scholen die

islamonderricht wensen te geven, over de nodige middelen en omkadering kunnen beschikken ;” (*Parl. St.* VI. Parl. 2002-2003, nr. 1619/2).

De heer *Martens* licht toe dat het amendement een subtiel, maar zeer belangrijk onderscheid maakt met het voorstel van resolutie.

De heer *Joris Van Hauthem* verklaart dat zijn fractie dit voorstel van resolutie niet zal steunen. Hij stelt vast dat het voorstel van resolutie niet over het islamonderricht in het vrij onderwijs, maar wel specifiek in het katholiek onderwijs gaat. Dit blijkt vooral uit de toelichting bij het voorstel.

Bovendien is de taal van het voorstel volgens de spreker typisch voor de heer *Sannen* : een wollig taalgebruik waarmee men het multiculturele denken als alleenzaligmakend voor de samenleving voorstelt.

Een derde vaststelling van de heer *Van Hauthem* is de vraag wat het vrij katholiek onderwijs aan de paars-groene regering heeft misdaan. Die regering wil de eigenheid van het katholiek onderwijs ondermijnen. Hij verwijst in dit kader als voorbeelden naar de toepassing van het absolute inschrijvingsrecht op de vrije scholen, naar de samenstelling van de schoolbesturen van de vrije scholen op basis van verkiezingen, naar de verplichting van het blijvend aanbieden van zedenleer bij de overname van een gemeenteschool door een vrije school, enz. Ook het voorliggende voorstel van resolutie is daar volgens hem een uiting van.

Hij besluit hieruit dat alle middelen goed zijn om de onderwijsvrijheid op de helling te zetten. In de toelichting bij het voorstel van resolutie worden enerzijds heel wat argumenten aangedragen om aan te tonen dat men de onderwijsvrijheid niet op de helling zet. Anderzijds doet men dat wel in de aanbevelingen van het voorstel van resolutie zelf.

Artikel 24 van de Grondwet bevat twee evenwichten : enerzijds de vrijheid van het aanbod van onderwijs en anderzijds de vrije keuze van onderwijs. Deze evenwichten worden door het voorliggend voorstel verstoord. Als de huidige regering naar een eengemaakt pluralistisch onderwijs wil gaan, moet men dit duidelijk durven zeggen en stellen dat men de Grondwet wil wijzigen. Vermits men dit niet via decreet kan opleggen, neemt men initiatieven via slukse wegen.

Mevrouw *Marleen Vanderpoorten*, *Vlaams minister van Onderwijs en Vorming*, reageert dat het voorstel van resolutie geen enkele verplichting in de

vraagstelling aan de regering bevat. Het gaat enkel om stimuleringsmaatregelen. De regering heeft nooit de bedoeling gehad te komen tot een pluralistisch eenheidsonderwijs. Er is voor het vrij katholiek onderwijs nog nooit zoveel gedaan als door de huidige regering. Dat blijkt duidelijk uit de begrotingen. Zij is steeds voorstander geweest van een grote verscheidenheid in het onderwijs. Katholieke scholen die islamonderricht willen organiseren, moeten daartoe de nodige stimulansen kunnen krijgen.

De heer *André Moreau* repliceert t.a.v. de heer Van Hauthem dat een parlementslid het recht heeft van spreken en handelen. Ieder parlementslid heeft het recht een voorstel van resolutie in te dienen en aanbevelingen t.a.v. de regering te formuleren, ongeacht de ideeën die daar zouden achter zitten.

De heer *Gilbert Van Baelen* werpt op dat men de Grondwet ten volle kan laten spelen. Dit betekent dat men, mits men voldoet aan de erkennings- en subsidiëeringsvoorwaarden, islamitische scholen zou kunnen oprichten. Het voorstel van resolutie wil enkel de maatschappelijke realiteit erkennen. De Vlaams Blok-fractie erkent die realiteit blijkbaar niet. Hij heeft hier vanuit fundamenteel democratisch oogpunt problemen mee, vermits die fractie stelt dat de godsdienstvrijheid voor hen niet telt.

De heer *Joris Van Hauthem* reageert hierop dat katholieke scholen vandaag reeds de mogelijkheid hebben om islamonderricht aan te bieden. Zij hebben de vrijheid om dat niet te doen. De overheid heeft niet het recht zich hierin te mengen.

Stimuleringsmaatregelen hebben niet het karakter van een verplichting, maar houden de betekenis in dat het parlement de scholen voorhoudt dat men de maatregelen toch zou moeten nemen. Zedenleer of erkende godsdiensten moeten bovendien aangeboden worden in het officieel onderwijs. Dit betekent dat iedereen de kans heeft om zijn of haar godsdienst te volgen.

De toelichting verwijst, aldus de heer Van Hauthem, naar de situatie in de buurlanden. Hij citeert uit de toelichting: "Een internationaal vergelijkende analyse met betrekking tot onderwijsaangelegenheden betekent meestal appels met peren vergelijken." Als men dit zo poneert, waarom wordt er dan in de toelichting een vergelijking gemaakt met de buurlanden? Hij vindt het bovendien frappant dat men deze uitspraak opneemt omdat men in buurlanden als Nederland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk of Duitsland niet de mogelijkheid heeft om een andere godsdienst te volgen in het

openbaar onderwijs. Vlaanderen biedt op dit vlak een uitzonderlijke situatie.

Blijkbaar vindt men dit aanbod niet voldoende en moet het katholiek onderwijs omwille van de maatschappelijke realiteit hiervoor opdraaien. Zij krijgen immers de boodschap dat als men niet deelneemt, men niet 'mee' is met de samenleving. Dit heeft niets te maken met een discussie over de godsdienstvrijheid. De godsdiensten die in het officieel onderwijs onderwezen kunnen worden, zijn de vijf wettelijk erkende godsdiensten.

Waarom worden de katholieke scholen aangespoord om islamonderricht en geen andere erkende godsdienst te geven? Dit wijst op een selectieve boodschap. Het voorstel van resolutie is volgens de heer Van Hauthem tot stand gekomen naar aanleiding van de vraag van het bisdom aan scholen waar islamonderricht werd gegeven, om dit terug te schroeven of dit te laten uitdoven. Een tweede aanleiding voor het voorstel van resolutie is de vrees dat men eigen islamscholen zou willen oprichten.

Het voorstel van resolutie is volgens hem een morele chantage t.a.v. de katholieke scholen. Die vrije scholen die de resolutie niet zullen volgen, worden met de vinger gewezen omdat zij hun verantwoordelijkheid niet opnemen in de evoluerende samenleving. Hij kan het onmogelijk eens zijn met het uitgangspunt waarbij het Vlaams Parlement de scholen gaat opleggen wat zij op levensbeschouwelijk vlak moeten doen. Hij vraagt zich af wat men dan bedoelt met "stimuleringsmaatregelen voor meer islamonderricht in het vrije onderwijsnet". Zijn dit financiële stimuli? Het is niet aan de wetgever om hieromtrent signalen, laat staan financiële stimuli, te geven.

De heer Van Hauthem besluit dat hij een hypocrisie waarneemt aan de zijde die zich progressief noemt. Enerzijds beschouwen zij de rooms-katholieke godsdienst als een maatschappelijke factor waar men van af wil, maar anderzijds wil men wel een bepaalde godsdienst erkennen als een belangrijk element van de samenleving, zonder zich hier kritische vragen bij te stellen. Het voorstel van resolutie is volgens hem een uiting van de inbraak in het vrij – katholiek – onderwijs. De onderwijsvrijheid wordt op de helling gezet door die scholen die niet in de redenering van de resolutie stappen, te stigmatiseren.

De heer *Gilbert Van Baelen* stelt dat hij het eens is met één uitspraak van de heer Van Hauthem, nl. met het fundamentele onderscheid dat hij maakt tussen godsdienstonderricht en het pedagogisch

project. Hij onderstreept dat het voorliggende voorstel van resolutie juist gebaseerd is op het onderscheid tussen godsdienstonderricht en pedagogisch project.

De heer *Joris Van Hauthem* reageert dat hij dit nooit zo heeft gesteld. Hij is van mening dat het parlement zich niet mag inlaten met het pedagogisch project van vrije katholieke scholen waar het godsdienstonderricht fundamenteel deel van uitmaakt.

De heer *Gilbert Van Baelen* vervolgt dat in Limburg heel wat vrije scholen de afgelopen decennia kozen om ook islamonderricht aan te bieden. Daarmee hadden zij vanuit hun pedagogisch project geen enkel probleem omdat men vanuit het belang voor een inbedding in de lokale samenleving koos. Op een bepaald ogenblik volgden in sommige scholen meer dan 90 percent van de kinderen islamonderricht. Op die manier moesten deze leerlingen niet naar het gemeenschapsonderwijs gaan dat dikwijls ver van de lokale gemeenschap was gelegen. De islamitische gemeenschap heeft toen de ouders gestimuleerd hun kinderen naar het vrij onderwijs te sturen omdat men het belangrijk vond met een aantal waarden en normen van een samenleving waarin men leeft, woont en werkt, in dialoog te gaan.

Hij heeft het altijd betreurd dat de erkende instanties het vrij katholiek onderwijs gevraagd hebben het islamonderricht terug af te bouwen en stop te zetten. Op het terrein stelde zich immers geen enkel probleem.

De heer Van Baelen weerlegt de opmerking dat het Vlaams Parlement via het voorstel van resolutie verplichtend optreedt. Het voorstel van resolutie stelt niet dat islamonderricht in het vrij onderwijs “zou moeten”, maar wel dat het “moet kunnen”. De sociologische realiteit is wat ze is : de scholen moeten autonoom de mogelijkheid krijgen om op basis van de omgeving waarin zij functioneren en vanuit het eigen project, open te staan voor het godsdienstig karakter van kinderen en ouders. Dat kan evenzeer slaan op andere erkende godsdiensten.

Het voorstel van resolutie wil bekomen dat de regering daartoe stimuleringsmaatregelen zou nemen. Uit het amendement van de CD&V-fractie leidt hij af dat dit verder gaat dan stimuleringsmaatregelen vermits men uitdrukkelijk vraagt ‘maatregelen te treffen’. Stimulering komt neer op een aanzet geven om iets te bekomen.

De heer *Luc Martens* reageert daarop dat het amendement niet stelt wat de heer Van Baelen daarin leest. Het amendement stelt dat als vrije scholen islamonderricht wensen te geven, hieraan een kost verbonden is waarvoor op objectieve basis de nodige middelen moeten worden voorzien. Scholen moeten zelf uitmaken of men dit onderrecht wil geven of niet.

De heer *Gilbert Van Baelen* stelt daarop dat het islamonderricht geen extra kosten met zich meebrengt. Dat blijkt uit de ervaringen in de sector. Hij wijst verder op een belangrijk onderscheid in zijn standpunt met de heer Martens. Hijzelf gaat uit van de autonomie van de scholen, terwijl de heer Martens vertrekt vanuit het lidmaatschap van de club waarbij men de consequenties van dat lidmaatschap overneemt. De club is in dit geval de grootste gemene deler en niet de sociologische realiteit.

De heer *Luc Martens* repliceert dat hij een fundamenteel andere opvatting heeft over de vrijheid van onderwijs. Voor de heer Van Baelen geldt de vrijheid als een ongebondenheid. Voor hemzelf gaat het over vrijheid en engagement. Scholen kunnen voor hem in volle vrijheid een bondgenootschap aangaan en zich organiseren. Het is een logisch gevolg van de Grondwet dat er erkende instanties zijn voorzien voor de erkende godsdiensten. Als men zich in een netwerk organiseert, aanvaardt men automatisch dat gezag. Dit betekent ook dat als men het gezag niet aanvaardt, men zich hieraan onttrekt. Dit behoort tot de vrijheid van het onderwijslandschap.

Hij wijst er verder op dat de studie objectieve verschillen juist aangetoond heeft dat het aanbod van bijkomend godsdienstonderricht een extra kost uitmaakt.

De heer *Gilbert Van Baelen* ontkent deze laatste opmerking over de kosten. De studie stelt volgens hem dat wanneer een school de diverse godsdiensten moet aanbieden, er een meerkost is.

De heer *Dirk De Cock* verklaart dat de sociologische realiteit aantoonde dat er in Vlaanderen een aantal mensen wonen die de islam belijden. De kinderen van deze mensen hebben recht op onderrecht, ook van hun godsdienst. Dit is grondwettelijk gewaarborgd met alle consequenties van dien.

Deze kinderen kunnen vandaag daartoe, op enkele uitzonderingen na, enkel terecht in het officieel onderwijs. Hij is voorstander van een inburgering via de bestaande scholen i.p.v. dat zij eigen islamscholen zouden oprichten. Deze kinderen krijgen dan

islamonderricht van leerkrachten die volgens Vlaamse normen en criteria worden opgeleid. Als dit niet kan, krijgen die kinderen ook islamonderricht, maar op alternatieve manieren, zoals Koranscholen. Daar heeft de maatschappij echter geen vat op.

Het voorliggende voorstel van resolutie houdt geen verplichting, maar wel een aanmoediging in. De scholen behouden de vrijheid om hier al dan niet op in te gaan. Het zou evenwel spijtig zijn indien men de scholen van bovenaf zou verbieden dit onderricht te organiseren. Het pedagogisch project van de vrije scholen zal daardoor niet in het gedrang gebracht worden, maar zelfs eerder versterkt worden.

De heer *André Van Nieuwkerke* sluit zich aan bij de heer De Cock. Het is voor zijn fractie ook belangrijk dat de onderwijskoepels en inrichtende machten gestimuleerd zouden worden om de allochtone leerkrachten te aanvaarden.

De heer *Frans Ramon* verduidelijkt t.a.v. de critici dat het aanbieden van islamonderricht geen verplichting, maar een meerwaarde kan betekenen voor het vrij onderwijs. Dit kan een belangrijke kans zijn voor de noodzakelijke interculturele dialoog.

Hij verwijst naar de K.U. Leuven waar in het kader van de academische lerarenopleiding een rapport werd opgesteld met als titel 'Islamitisch onderwijs aan katholieke scholen'. Daarin getuigen o.m. directeurs uit het katholiek onderwijs over de positieve gevolgen en de meerwaarde van het organiseren van islamonderricht. Daarin betreuren zij bovendien de argwaan voor de leerkrachten islamonderricht, vermits dit haaks zou staan op hun ervaring.

De conclusie van dit rapport vermeldt de voordelen van het islamonderricht : een betere integratie van de islamitische leerling ; de kans op een verdere Europeanisering van de islam ; de erkenning van de identiteit van de islamitische leerling. Deze elementen ondersteunen duidelijk het voorstel van resolutie.

De heer *André Moreau* ondersteunt het voorstel van resolutie en sluit zich aan bij de diverse sprekers. Hij vraagt hoeveel vrije katholieke scholen vandaag islamonderricht aanbieden.

De heer *Luc Martens* antwoordt daarop dat het gaat om een 22-tal scholen.

De heer *Karlos Callens* is van mening dat heel wat katholieke scholen de resolutie zullen toejuichen. Heel wat directies willen meer leerlingen, dus ook islamitische leerlingen, in hun school. Hij is ervan overtuigd dat heel wat directeurs van kleinere scholen de koepel van het katholiek onderwijsnet zullen vragen hun visie bij te stellen. Hij verwijst in dit kader naar een uitspraak van kardinaal Daneels. Die laatste stelde bij de uitbreiding van de Europese Unie dat de katholieken open staan voor de bijkomende culturen en godsdiensten. Het debat over de resolutie moet daarom niet overdreven worden.

III. Stemming

Het amendement-Martens wordt verworpen met 4 stemmen, tegen 10.

Het voorstel van resolutie betreffende het islamonderricht in het onderwijs wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 6.

De verslaggever,

De voorzitter,

Frans RAMON

Gilbert VANLEENHOVE